

ZÁVĚRY ZE SETKÁNÍ TLUMOČNÍKŮ PRO NESLYŠÍCÍ 2013

ČÁST PRVNÍ – SOUHRNNÝ ZÁPIS

Pro udržení a rozvoj kvality tlumočnických služeb v České republice považujeme za přínosné podporovat neformální odborné platformy, které umožní nejenom sdílet zkušenosti, předávat si je, ale i zvyšovat kredit naší profese.

VÝCHODISKA

- Tlumočníci znakového jazyka působící v ČR se v současné době setkávají jen v rámci jednotlivých organizací, které zajišťují různé formy služeb pro neslyšící, což je nedostačující.
- Tlumočníci, kteří nepracují pod žádnou organizací, se nemají možnost potkávat.
- Nedochozí k pravidelnému setkávání tlumočnicků a k výměně zkušeností napříč všemi organizacemi.
- To, že mezi sebou otevřeně nehovoříme o naší profesi, o tom, co nás trápí, co bychom chtěli změnit, atd., považujeme za výzvu pokusit se to změnit.
- Tlumočníci z různých organizací se často navzájem neznají a nemají možnost to změnit.

NAŠE SPOLEČNÉ CÍLE:

- sdílet zkušenosti a iniciovat otevřenou diskuzi o problémech profese tlumočnicků,
- popsat klady a zápory současného systému tlumočení,
- zmapovat základní potřeby profese a nástin možností řešení,
- iniciovat změnu prostřednictvím existujících organizací.

ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ:

- jedná se o výtah z jednání,
- podrobné zápisy, jsou k dispozici u realizátorů, obsahují podrobnější návrhy jednotlivých částí.

ŘEŠENÉ TEMATICKÉ OKRUHY, ZÁKLADNÍ POPIS SITUACE A ZÁVĚRY Z DISKUZÍ:

TÉMA: *Způsob zprostředkování a proplácení tlumočnických služeb:*

- způsob financování,
- systém proplácení jednotlivých tlumočení,
- způsob zprostředkování tlumočení.

Současný stav:

- existence CZTN a jeho působnost po celé ČR – jeden z klíčových zprostředkovatelů tlumočnických služeb,
- velký rozvoj tlumočnických služeb v ČR od 90 let,
- odlišná dostupnost tlumočnických služeb v jednotlivých regionech, odlišnost ve venkovských regionech a větších městech (včetně odlišného způsobu zprostředkování tlumočení),
- omezená možnost volby tlumočnicka – z důvodů kapacit, odbornosti, dostupnosti
- rizika pracovně právních vztahů - práce na Dohodu o provedení práce, činnost na živnostenské oprávnění – ne pracovní smlouva,
- rizika práce v terénu – v domácnosti klienta, izolovanost při výkonu tlumočnické profese,
- různorodá kvalita standardů kvality poskytování tlumočnických služeb – jejich naplňování, obsah, srozumitelnost pro klienty i pro tlumočnický – v jednotlivých organizacích,
 - o otázky podpory klienta v samostatnosti - prevence závislosti na službě,
 - o nevyjasněná role tlumočnicka ve vztahu k zákonu o sociálních službách,
 - o zajištění základního sociálního poradenství,
 - o hledání způsobu řešení krizových intervencí při práci tlumočnicka,
- malá informovanost spolupracujících institucí o problematice neslyšících (lékaři apod.),
- zajištění různých „forem“ tlumočení – překlad psaného textu apod.

Návrhy řešení:

- zvýšit informovanost veřejných služeb¹ (o tlumočnických službách a potřebě jejich využívání),
- rozvoj komunikace v rámci práce s klientem prostřednictvím sms, e-mail, skype a osobně,
- podporovat spolupráci poskytovatelů sociálních služeb s poskytovateli tlumočnických služeb, dále spolupráci mezi jednotlivými poskytovateli tlumočnických služeb,
- ujasnění role tlumočnicků ve vazbě k zákonu o sociálních službách – poskytování základního sociálního poradenství, odbornost v sociálních službách, poskytování krizové intervence,
- nastavení efektivního systému financování tlumočnických služeb,
- zohledňovat při tlumočení – přímou a nepřímou práci – dojezdnost (jízdné a čas strávený na cestě), přípravu, administrativu související s poskytnutím tlumočení, jednání s klientem o službě,
- podpořit vznik databáze tlumočnicků,
- podpora zavádění standardů kvality v oblasti tlumočnických služeb,
- podpora tlumočnických služeb různých forem.

¹ **Veřejná služba** je služba ve veřejném zájmu, kterou poskytuje nebo objednává a financuje či spolufinancuje složka veřejné správy, tedy stát nebo územně-samosprávný celek (v České republice kraj nebo obec). Jejím specifickým znakem je, že pokud by nebyla finančně podporována veřejnými subjekty, nebyla by poskytována na trhu vůbec nebo by byla poskytována v nižší kvalitě či rozsahu. Tento termín je v přímém vztahu ke společenské shodě (většinou vyjádřené ve volbách) na tom, že některé druhy služeb mají být dostupné každému bez ohledu na jeho majetek a příjmy.

Zdroj: cs.wikipedia

TÉMA: Kvalifikace a vzdělávání tlumočnicků, možnost profesního růstu

- dostupné vzdělávání,
- profesní růst aneb nezačínat stále znova,
- celoživotní vzdělávání,
- vzdělávání nových tlumočnicků,
- sdílení zkušeností.

Současný stav:

- existující vzdělávací aktivity tlumočnicků dostupné pouze v některých částech ČR,
- finančně nedostupné vysokoškolské vzdělávání – nejsou finance na zřízení oboru,
- nedostatečná spoluúčast zaměstnavatelů na financování vzdělávacích aktivit tlumočnicků,
- potřeba jasné specifikace profilu absolventa – tlumočnicka,
- nastavení jasných podmínek splnění kvalifikace tlumočnicka.

Návrhy na řešení:

- zajištění transparentního získávání kvalifikace tlumočnicka, zajišťující kvalitu a objektivitu,
- podpora vzniku prostupného/navazujícího systému vzdělávání – jednotlivých úrovní vzdělávání, nastavení komplexního systému vzdělávání pro slyšící a neslyšící tlumočnický,
- podporovat další rozvoje VŠ vzdělávání,
- podpora spolupráce vzdělávacích institucí,
- podpora vzniku informačního a vzdělávacího portálu, zahrnujícího příklady dobré praxe, odborné články, odborná literatura, nejen z ČR, prostor pro sdílení zkušeností
- hledání řešení dostupnosti vzdělávání po celé ČR,
- hledání finančních možností pro financování vzdělávání tlumočnicků,
- podpora vzdělávání lektorů tlumočnicků,
- podpora komunikačních dovedností tlumočnicků,
- podpora dostupnosti supervize,
- zajistit neutrální motivující testovací systém, zahrnující testování tlumočnických kompetencí, zajistit legislativní ukotvení vzdělávání tlumočnicků,
- hledat inspiraci mimo ČR.

TÉMA: Hranice tlumočení zdarma

- co je tlumočeno,
- co by mělo být tlumočeno, co ne,
- co si má neslyšící platit sám,
- kdo je vlastně klient – slyšící nebo neslyšící

Současný stav:

- není jasné, kdy má být tlumočení prakticky zdarma a kdy ne, je právo na tlumočení zdarma bez hranic? Jsou různé hranice, co je považováno za tlumočení hrazené a co již ne,
- není jasné, zda neslyšící má právo na tlumočení zdarma v jakékoliv situaci,
- současná vazba na dotace na tlumočení – MPSV je v podstatě jediná instituce, která financuje tlumočnické služby – způsobuje, že nemáme v podstatě možnost tlumočit bez sociální práce,
- v rámci komunitního tlumočení je velmi omezená možnost poskytovat „čistě“ tlumočení bez vazby na zákon o sociálních službách,
- jsou odlišné hranice tlumočení v organizacích, kde jsou tlumočnické služby poskytovány,
- jednotlivé organizace přistupují k zajištění tlumočení rozdílně,
- jsou různá kritéria pro vstup zájemce/klienta do služby,
- není jasné, kdo je klient – slyšící nebo neslyšící.

Návrhy řešení:

- Je nutné hledat odpověď na otázku, kdo je klient:
 - o neslyšící,
 - o slyšící,
 - o firma, instituce.
- Podpora hledání řešení financování tlumočnických služeb, které budou moct reagovat na individuální potřebu klienta.
- Podpora osvěty směřující k informovanosti o tlumočení,
- legitimizace potřeby tlumočnických služeb a návaznost na zajištění finančních prostředků,
- hledat možnosti vzniku databáze tlumočnicků,
 - o agenturní činnost/zprostředkovatelská,
 - o přenášet odpovědnost za zajištění tlumočení nejenom na klienta, ale i na slyšící účastníky komunikace – firmy, další instituce – zdravotnictví, obecní úřady apod.
- jasně vydefinovat co je a co není sociální služba ve vazbě k neslyšícím,
- zahrnout moderní techniku – tablet – internet – tlumočnick online,
- pracovat se srozumitelnou osvětou zaměřenou jak na neslyšící, tak na slyšící,
- podpora zohlednění specifik daných dostupností v jednotlivých částech republiky,
- udržet poskytování tlumočení jako sociální služby a zároveň hledat další alternativní postupy v zajištění tlumočení.

TÉMA: Legislativní ukotvení tlumočení v ČR

- centralizace ano či ne
- současné zákonné ukotvení tlumočnických služeb

Současný stav:

- nedostatečné ukotvení tlumočení v rámci zákona o sociálních službách,
- diskuse řešící možnosti „nového zákona“ – lehčí a rychlejší cesta je ovlivnit změnu současného zákona,
- diskuse nad centralizací – ano / ne

Důvody, proč jsme se rozhodli PRO centralizaci:

- V současné době 11, resp. 35 poskytovatelů tlumočnických služeb
- Nepřehlednost služeb pro neslyšící (neví, kam se mají obracet)
- Efektivita využití peněz (stát ušetří, nebudou se v každé organizaci platit koordinátoři, ekonomové, energie atd.)
- Lepší ohodnocení tlumočnicka (možnost výběru pracovní smlouvy / DPP / DPČ ?)
- Celorepublikový přehled (o počtu tlumočnicků i klientů)
- 2015 – bude změna – financování půjde přes kraje (do té doby potřeba změna)
- (Inspirovat se cizinou – např. situací v Holandsku)

Obavy z registru:

- Dá MPSV stejnou částku do registru, jako rozděljuje mezi jednotlivé organizace?
- Co když v centrálním registru dojdou finance, co pak? (Zatím to vždy šlo řešit přes jinou organizaci, která finance měla a tlumočení mohla poskytnout)
- Tlumočnickům chybí jistota a stabilita výdělku (zavolají mě? Bude spravedlivě vyřešený systém?)
- Bude registr proplácet jen komunitní tlumočení?
- Kdo bude proplácet to, co není přímo komunitní tlumočení?
- Zachová se služba opravdu i ve vesnicích?
- Ponechají se v registru opravdu všichni tlumočníci v ČR?
- Současný stav legislativy

Zápory:

- neadekvátní požadavky na vzdělávání tlumočnicka
- nejasný, nedostačující popis služby
- tlumočníci = pracovníci v sociálních službách
- nedostačující definice terénní služby – špatná definice
- nejasné financování služeb
- donátoři - nerozumí profesi tlumočnicka a potřebám neslyšících
- chybí kontrola kvality vzdělávání

Klady:

- existence současného zákona
- existence registru poskytovatelů

Návrhy řešení:

- zachování ukotvení tlumočení v rámci zákona o sociálních službách 108 / 2006
- hledat možnosti přidání dalšího písmenka (pod sociální pracovníky, pracovníky v sociálních službách atd. přidat „tlumočnick znakového jazyka“ a „tlumočnick dalších komunikačních systémů pro neslyšící“) a s tím související definice a požadavků na vzdělávání,
- zahájit vyjednávání o zahrnutí tlumočnicků znakového jazyka do Národní soustavy povolání a vydefinovat pojem „tlumočnick znakového jazyka“ a „tlumočnick dalších komunikačních systémů pro neslyšící“)

- iniciovat vytvoření návrhu na fungující systém objednávání a proplácení tlumočnicků,
 - vytvořit společné cíle, jednotný centrální registr,
 - prezentovat nový systém zástupcům „státu“,
- podporovat setkání tlumočnicků, poskytovatelů a zástupců neslyšících,
- podpořit vznik centrálního registru,
 - dořešit vzdělávání tlumočnicků, financování služby (pracovní poměry tlumočnicků atd.)
 - propojit zákon 108 (nebo novou vyhlášku či extra zákon) a nový centrální registr (finanční ukotvení, zajišťování tlumočnické služby atd.)
 - potřebnost legislativního ukotvení registru,
- přenést zodpovědnost za zajištění tlumočení na nemocnice / úřady / státní správu atd. a vydělit „zbytkové tlumočení – nespádající do oblasti sociálních služeb“,
- zodpovědnost úřadu by byla zajištěna vyhláškou o bezbariérovosti – včetně komunikační bezbariérovosti.

Jak zajistit, aby se naše cíle naplnily:

- vytvoření pracovní skupiny, která se bude pravidelně scházet,
- komunikovat s poskytovateli tlumočnických služeb v celé ČR, tlumočnický i neslyšícími, dále se zástupci ASNEP, předkládání návrhů,
- informovat neslyšící o možnostech zasílání na MPSV, v případě, že nesehnali tlumočnicka atd.,
- v neposlední řadě komunikovat s Vládním výborem pro zdravotně postižené možnosti vzniku registru.

Výtah z jednání zpracovala DEVÍTKA, listopad 2013.